

Nr 442

Av herr **Onsjö**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om studiebidrag och stipendier.

I statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 223, föreslås i huvudsaklig överensstämmelse med familjeberedningens förslag, att icke behovsprövade grundstipendier av barnbidragets storlek skall införas fr. o. m. den 1 januari 1958. Ifrågavarande stipendier skulle tillkomma elever i de skolor eller kurser, vid vilka undervisningen omfattar minst fyra månader och där eleverna nu är berättigade till studiehjälp. Rätt till grundstipendium skulle föreligga fr. o. m. första månaden i kvartalet efter det, varunder eleven uppnår 16 års ålder, t. o. m. utgången av det kvartal, varunder eleven uppnår 18 års ålder. Grundstipendiets månadsbelopp skulle fastställas till 34 kronor. Om förslaget om grundstipendier genomföres, skulle en studiehjälpsform införas, som enligt min mening inte kan förenas med det syfte, som studiehjälpen bör ha.

Den nuvarande studiehjälpen är byggd på principen, att de statliga bidragen av olika slag skall tillgodose ett närmare angivet behov för vissa bestämda grupper av elever. Sålunda tillgodoser studiebidragen det behov av ekonomisk hjälp, som föreligger för elev, som icke har önskad utbildningsmöjlighet i sin hemort utan måste resa till eller inackordera sig i annan ort, vilket medför större kostnad för hans utbildning än om han kunnat studera i hemorten, under det att stipendierna skall stödja dem, som på grund av sina ekonomiska förhållanden har behov av hjälp för att kunna ägna sig åt en önskad utbildning.

Vid sidan av dessa principiellt väl motiverade statliga bidrag till underlättande av de ungas utbildning föreslås nu i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 223, ett bidrag av principiellt helt nytt slag, nämligen grundstipendier. Det är här icke fråga om att tillgodose ett visst styrkt behov för vissa elever, som behöver särskilt stöd för sin utbildning av en eller annan orsak, utan alla som studerar vid sådana skolor, där statlig studiehjälp kan utgå, skall få ett månatligt bidrag utan hänsyn till om behov finns eller ej. Det enda villkoret för att det föreslagna grundstipendiet skulle utgå skulle vara att eleven går i studiehjälpsberättigad skola, och i motsats till vad som gäller för all annan studiehjälp skulle det kunna utgå, även om eleven missköter sin utbildning eller t. o. m. gör sig skyldig till allvarligare förseelser.

De nya stipendierna skulle i själva verket bli lön för studier eller skol-

utbildning, och denna skulle ges utan hänsyn till om den unge passar för den valda utbildningen eller ej. Om grundstipendierna godkännes av riksdagen, har riksdagen härmed faktiskt godtagit principen om studielön utan att någon utredning om studielön eller konsekvenserna för andra studiegrupper förelegat för riksdagens prövning. Redan detta är en så allvarlig invändning mot förslaget, att det inte borde kunna godtagas.

Härtill kommer att många studerande, som behöver förstärkt studiestöd, får sämre studiehjälp än om studiehjälpsmyndigheternas förslag godtagits. För de många elever, som behöver och får full studiehjälp i form av studiebidrag för inackordering och stipendium, blir hjälpen enligt Kungl. Maj:ts förslag 34 kronor för månad, men enligt studiehjälpsmyndigheternas förslag 40 kronor. Kungl. Maj:ts förslag är därför det sämre för dem som verkligen behöver hjälp för att få utbildning och bör därför avvisas även av denna anledning.

Bland dem, som enligt studiehjälpsmyndigheternas förslag skulle få bättre hjälp än genom Kungl. Maj:ts förslag, befinner sig ett stort antal elever från landsbygden, vilka i regel måste inackordera sig på skolorten och på grund av sin ekonomi är behöriga till högsta stipendiebelopp. Det i propositionen framlagda förslaget missgynnar därför många av landsbygdens ungdom, som önskar vidareutbilda sig.

Den föreslagna administrationen av studiehjälpen är vidare högst anmärkningsvärd. En allmän strävan inom administrationen har varit att rationalisera arbetet, förenkla procedurerna. Propositionens förslag om administrationen av studiehjälpen står i motsats till en sådan strävan. Enligt förslaget blir administrationen mer komplicerad och därför mer tidskrävande än den varit tidigare eller behövt bli, om studiehjälpsmyndigheternas förslag följts.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att studiehjälpsmyndigheterna och de tusentals rektorer, som handlägger studiehjälpen under budgetårets första hälft, skall beräkna studiebidrag och stipendier enligt nu gällande grunder och under andra hälften omräkna studiebidrag och stipendier för de elever som fyllt 18 år tidigare eller under vårterminen fyller 18 år. Redan under budgetåret 1957/58 blir därför handläggningen av studiehjälpen på rektors-expeditionerna och hos myndigheterna besvärligare och mer tidskrävande. Införes grundstipendium enligt nu föreslagna regler, torde de säkert återkomma följande budgetår. Omräkningar av studiebidragen och stipendierna med hänsyn till elevers uppnådda 18 år måste då bli talrika under både höst- och vårterminen med därav följande merarbete. Rektorerne skall därjämte på något sätt — hur framgår ej av propositionen — påläggas vissa uppgifter beträffande de nya grundstipendierna. Allt detta nya kamerala arbete påläggas rektorerne vid en tidpunkt, då allt starkare krav reses på att sådana uppgifter skall minskas för att ge större rum för de

viktigare rent pedagogisk-administrativa. Det föreslagna nya grundstipendiet skulle föra med sig en administration av studiehjälpen, som är i hög grad både opraktisk och otidsenlig, och detta visar på sitt sätt hur olämpligt grundstipendieförslaget i själva verket är.

De berättigade kraven på höjning av studieunderstödet behöver nu icke heller tillmötesgås genom en ny typ av understöd. Stipendiemyndigheterna har föreslagit höjningar av studiehjälpen, som skulle komma alla de elever till del, som av den ena eller andra anledningen har behov av hjälp. Och de höjda bidragen skulle tillkomma eleverna från början av budgetåret 1957/58. Trots att den förbättrade studiehjälpen på så sätt skulle sättas in ett halvt år tidigare än som i propositionen föreslagits beträffande grundstipendierna, skulle statsverkets ökade kostnader för studiehjälpen under budgetåret bli lägre än de i propositionen föreslagna ökningarna, som främst vilar på ett halvt år. Studiehjälpsmyndigheternas hemställan innebär nämligen höjningar med tillhopa 10 585 000 kronor, medan propositionen räknar med en höjning av 13 335 000 kronor i jämförelse med anslagen budgetåret 1956/57. Då den i propositionen föreslagna reformen beräknats endast för ett halvt budgetår, måste ju, om reformen godkännes, kostnaderna för kommande budgetår bli högst avsevärt större. En ökning med minst 9 000 000 kronor skulle då kunna förväntas. Även starka statsfinansiella skäl talar därför mot införandet av grundstipendier.

Med stöd av vad som ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 223, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag beträffande införande av generella grundstipendier måtte besluta att till Studiebidrag och stipendier för budgetåret 1957/58 anvisa 46 500 000 kronor att disponeras i överensstämmelse med vad studiehjälpsmyndigheterna förordat.

Stockholm den 26 januari 1957

J. Onsjö